

Daniela Iskrová

Zastosowanie zasad analizy narracyjnej do opowiadania o uczniach z Emaus (Łk 24,13-35)

Warszawskie Studia Pastoralne 20, 203-229

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DR DANIELA ISKROVÁ KU RUŽOMBEROK* (SŁOWACJA)

**ZASTOSOWANIE ZASAD ANALIZY
NARRACYJNEJ DO OPOWIADANIA
O UCZNIACH Z EMAUS (ŁK 24,13-35)**

*Principles of narrative analysis applied to the episode
of the disciples on the road to Emmaus (Luke 24:13-35)*

Wstęp

Najważniejszym epizodem w Łukaszowej Ewangelii, który dotyczy zjawienia się zmartwychwstałego Jezusa, jest opowiadanie o ukazaniu się Zmartwychwstałego dwóm uczniom w drodze do Emaus. Historia to znajduje się tylko w Ewangelii według św. Łukasza i łączy się z następującą po niej opowieścią o zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa. Relacja o tym wydarzeniu jest przykładem zdolności literackich Łukasza, a jednocześnie ten fragment uznawany jest za szczyt umiejętności narracyjnych ewangelisty, co z kolei w naturalny sposób skłania do zastosowania analizy narracyjnej. Z tego powodu celem niniejszego artykułu jest przeprowadzenie analizy wydarzenia z Ewangelii św. Łukasza (Łk 24,13-35) za pomocą analizy narracyjnej, przy jednoczesnym odniesieniu teologicznego przesłania do współczesności. Przed przystąpieniem do samej analizy najpierw będą przedstawione granice tekstu i jego

struktura. Po analitycznym badaniu tekstu nastąpi synteza podstawowych wyników egzegetycznych i przedstawienie przesłania teologicznego.

1. Przedstawienie i podział perykopy

Perykopa z Ewangelii wg. św. Łukasza (Łk 24,13-35) stanowi centralną część narracyjno-literalnego bloku, który znajduje się w środku 24 rozdziału. Poprzedza go opowiadanie o kobietach i Piotrze przy pustym grobie (wersety 1-12), a kontynuuje objawienie się Zmartwychwstałego apostołom przed wniebowstąpieniem (wersety 36-53)¹. Istnieją ewidentne aspekty, łączące perykopę o uczniach w drodze do Emaus z poprzedzającym opowiadaniem. Zaimek *tego* (w. 13) oznacza początek nowego narracyjno-literackiego fragmentu połączonego z tym, co było powiedziane wcześniej (ww. 1-12). Ostatnia część 24 rozdziału (Łk 24,36-53) rozpoczyna się od stwierdzenia *A gdy rozmawiali o tym* (w. 36), które oznacza początek nowej sceny. Opowiadanie rozpoczyna się od nawiązania do dwóch uczniów (w. 13), o których była mowa w poprzedzającej części. Przybycie kobiet do grobu (ww. 22-23) i niektórych uczniów (w. 24) odnosi się do wcześniejszych wydarzeń (ww. 1-6. 12). Na

* W roku 2002 ukończyła studia licencjackie z teologii biblijnej na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. W roku 2008 uzyskała stopień doktora teologii na Katolickim Uniwersytecie w Rużomberku. W 2002 roku rozpoczęła pracę jako asystentka na Wydziale Filozoficznym Katolickiego Uniwersytetu w Rużomberku. Obecnie pełni obowiązki kierownika Katedry Religioznawstwa i Wychowania Religijnego. Wykłada nauki biblijne (egzegeza biblijna, teologia biblijna) oraz biblijny język grecki.

¹ Por. CABA, J.: *Cristo mia speranza, è risorto*. Paoline : Cinisello B 1988, s. 185.

końcu wspomina się Jedenastu oraz tych, którzy byli z nimi zebrani (w. 33), chodzi o tę samą grupę, do której przyszły kobiety, aby powiedzieć, co się stało (w. 9).

Końcowe spotkanie Zmartwychwstałego ze wspólnotą wierzących, ostatnie wskazania, relacja o wniebowstąpieniu są związane z opowiadaniem o drodze uczniów do Emaus i stwierdzeniem: *A gdy rozmawiali o tym ...* (w. 36).

Opowiadanie z Łk 24,13-24 dla większości autorów stanowi jeden utwór literacki w obrębie większego fragmentu. Różnice w poglądach na temat tekstu pojawiają się dopiero przy określaniu poszczególnych części, z których zbudowana jest jednostka literacka. Według J. Duponta punktem centralnym, wokół którego następuje dynamiczny rozwój opowiadania, jest rozpoznanie zmartwychwstałego Jezusa po łamaniu chleba (w. 31). X. Léon-Dufour² i J.-M. Guillaume widzą punkt centralny w wyrażeniu: że miały widzenie aniołów, którzy zapewniają, iż On żyje (w. 23). Według s.J. d'Arc³ punktem centralnym jest pytanie retoryczne: *Czyż Mesjasz nie miał tego cierpieć, aby wejść do swej chwały?* (w. 26). Biblista J. Caba punkt centralny widzi w stwierdzeniu aniołów *on żyje* (w. 23), które zamyka część, gdy uczniowie jeszcze nie rozpoznają Jezusa Zmartwychwstałego (ww. 13-23a), a otwiera gdy rozpoznają Zmartwychwstałego przez Pisma i łamanie chleba (ww. 24-35).

W opowiadaniu znajduje się podwójny narracyjny moment. Jeden, w którym zmartwychwstały Jezus jest dostrzegalny, ale nierozpoznany (ww. 13-23a), i drugi, w którym uczniowie Go rozpoznają i przyjmują w Jego nowej tożsamości (ww. 23b-35).

² Por. LÉON-DUFOUR, X.: *Risurrezione di Gesù e messaggio pasquale*. Paoline : Cinisello B. 1973, s. 281–287.

³ Por. D'ARC, J.: *Les Pèlerins d'Emmaüs*. Cerf : Paris 1977, s. 62–76.

Dla analizy perykopy przyjmujemy stanowisko J. Caba, które może być określone jako paralelna struktura koncentryczna.

Paralelna struktura koncentryczna (Łk 24,13-35)⁴

- A 13 Tego samego dnia dwaj z nich **byli w drodze** do wsi, zwanej Emaus, oddalonej sześćdziesiąt stadiów od Jerozolimy.
- B 14 **Rozmawiali oni z sobą** o tym wszystkim, co się wydarzyło.
- C 15 Gdy tak rozmawiali i rozprawiali z sobą, **sam Jezus przybliżył się i szedł z nimi.**
- D 16 **Lecz oczy ich były niejako na uwięzi, tak że Go nie poznali.**
- E 17 On zaś ich zapytał: «Cóż to za rozmowy prowadzicie z sobą w drodze?» **Zatrzymali się smutni.**
- F 18 A jeden z nich, imieniem Kleofas, odpowiedział Mu: «**Ty jesteś chyba jedynym** z przebywających w Jerozolimie, **który nie wie**, co się tam w tych dniach stało».
- 19a Zapytał ich: «Cóż takiego?»
- G 19b Odpowiedzieli Mu: «**To, co się stało z Jezusem Nazarejczykiem,**
- H 19c który był prorokiem **potężnym w czynie i słowie** wobec Boga i całego ludu;
- I 20 jak arcykapłani i nasi przywódcy wydali Go **na śmierć i ukrzyżowali.**

⁴ W opracowaniu wykorzystano tekst IV wydania Biblii Tysiąclecia – Wydawnictwo Pallottinum Poznań (ISBN 83-7014-218-4). Autorka opracowania wprowadziła dodatkowe oznaczenia literowe wersów (19a, 19b, 19c, 23a, 23b, 27a, 27b, 31a, 31b).

- L 21 A **myśmy się spodziewali**, że On właśnie miał wyzwolić Izraela. Tak, a po tym wszystkim dziś już trzeci dzień, jak się to stało.
- M 22 Nadto jeszcze **niektóre z naszych kobiet** przeraziły nas: były rano u grobu,
- N 23a a nie znalazłszy Jego ciała, wróciły i opowiedziały, że miały widzenie aniołów,

23b którzy zapewnniają, **IŻ ON ŻYJE**.

- M* 24 Poszli **niektórzy z naszych** do grobu i zastali wszystko tak, jak kobiety opowiadały, ale **Jego nie widzieli**.
- L* 25 Na to On rzekł do nich: «**O nierozumni, jak nieskore są wasze serca** do wierzenia we wszystko, co powiedzieli prorocy!
- I* 26 Czyż Mesjasz **nie miał tego cierpieć**, aby wejść do swej chwały?»
- H* 27a I zaczynając od Mojżesza poprzez wszystkich **proroków**
- G* 27b wykladał im, co we wszystkich Pismach odnosiło się **do Niego**.
- F* 28 Tak przybliżyli się do wsi, do której zdążali, a **On okazywał, jakoby miał iść dalej**.
- E* 29 Lecz przymusili Go, mówiąc: «Zostań z nami, gdyż **ma się ku wieczorowi i dzień się już nachylił**». Wszedł więc, aby zostać z nimi.
- D* 30 Gdy zajął z nimi miejsce u stołu, wziął chleb, odmówił błogosławieństwo, połamał go i dawał im.
- 31a Wtedy **oczy im się otworzyły i poznali Go**,
- C* 31b lecz On **zniknął** im z oczu.

B* 32 I **mówili nawzajem do siebie**: «Czy serce nie pałało w nas, kiedy rozmawiał z nami w drodze i Pisma nam wyjaśniał?»

A* 33 W tej samej godzinie wybrali się i **wrócili do Jerozolimy**. Tam zastali zebranych Jedenastu i innych z nimi, 34 którzy im oznajmili: „Pan rzeczywiście zmartwychwstał i ukazał się Szymonowi”.

35 Oni również opowiadali, co ich spotkało w drodze, i jak Go poznali przy łamaniu chleba.

Ramy całego opowiadania tworzy podwójny akcent położony na miasto Jeruzolima (A-A*: ww. 13.33). Środek struktury tworzy stwierdzenie aniołów: *on (Jezus) żyje* (N: w. 23b). W ten sposób złączone jest podstawowe przesłanie dwóch mężczyzn, które było skierowane do kobiet: *Dlaczego szukacie żyjącego wśród umarłych?* (w. 5).

Epizod opowiadający o uczniach w drodze do Emaus podzielony jest na dwie części. Pierwsza część (ww. 13-23a), w której aktywni są przede wszystkim uczniowie, charakteryzuje się ucieczką, beznadziejnością, smutkiem i niezrozumieniem tego wszystkiego, co się wydarzyło. W drugiej części (ww. 24-33) dzięki egzegetycznym wyjaśnieniom Jezusa i łamaniu chleba rodzi się nadzieja, radość, jasność widzenia, pałanie serca, które ich ponagli do szybkiego powrotu i zakomunikowania pozostałym tego, co widzieli. Pomędzy dwoma częściami można dostrzec wyraźną paralełę fragmentów, które ze sobą korespondują. B-B* (ww. 14.32): podwójny akcent położony jest na dialogach uczniów, jednak przy powrocie z zupełnie innym zabarwieniem niż przy wyjściu do Emaus. C-C* (ww.15.31b): przybliżenie się Jezusa do uczniów podczas wspólnej drogi jest przeciwieństwem do Jego zniknięcia. D-D* (ww. 16. 31a): na początku uczniowie mają oczy jakby przesłonięte, tak że nie mogli rozpoznać Jezusa, na końcu ich

oczy się otwierają i rozpoznają Go. E-E* (ww.17-29): wewnętrzny smutek uczniów wyrażony jest atmosferą zachodzącego słońca i kończącym się dniem. F-F* (ww. 18-19a. 28): niejednoznaczna postawa Jezusa, który sprawiał wrażenie, że nie wie nic o tym, co się stało, i chciał kontynuować podróż. G-G* (ww. 19b. 27b): uczniowie mówią o Jezusie, a On wyjaśnia Pisma, odnoszące się do niego samego. H-H* (ww. 19c. 27a): uczniowie oceniali Jezusa jako potężnego w czynach i słowach, co potwierdza odniesienie do proroków i Mojżesza. I-I* (ww. 20. 26): to, co się stało z Jezusem, ukrzyżowanie i śmierć, poprzez zapowiedziane i konieczne cierpienie dla wejścia do chwały. L-L* (ww. 21. 25): postawa zawiedzionych oczekiwani uczniów zasługuje na autentyczne napomnienie ze strony Jezusa. M-M* (ww. 22-23a. 24): przybycie kobiet i uczniów do grobu. Nie znajdują ciała Jezusa i stwierdzą, że mieli wizję aniołów; uczniowie znajdują szaty, zgodnie z opowieścią kobiet, ale nie ujrzą Jezusa. Całe to opowiadanie, które jest doskonale skonstruowane, ma kontynuację wraz z kolejnymi elementami spoza struktury, ale nie można ich uważać za mniej znaczące. Na pierwszym miejscu znajdujemy stwierdzenie z elementem wielkanocnej wiary (por. 1Kor 15,5) wyrażone słowami: *Pan rzeczywiście zmartwychwstał i ukazał się Szymonowi* (w. 34). W ten sposób zamyka się fragment zawierający wyznanie wiary, ale powstaje jeszcze związek z wcześniejszym odniesieniem do Piotra (w. 12). Elementem finalnym jest synteza całego opowiadania: *Oni również opowiadali, co ich spotkało w drodze, i jak Go poznali przy łamaniu chleba* (w. 35). Kluczowym pojęciem jest czasownik *poznać*, który wyraża przede wszystkim *rozumienie rzeczywistości dzięki wyjaśnieniu Pisma*. Uczniowie mieli wędrowcy za złe jego brak zainteresowania ostatnimi wydarzeniami (w. 18), ale w rzeczywistości to oni byli tymi, którzy nie wiedzieli, co się

stało. Dopiero gdy Jezus wyjaśnił im Pisma, uczniowie byli zdolni do poznania sensu wydarzeń. Czasownik *poznać* odnosi się również do otworzenia oczu uczniom (w. 31a) po tym, gdy ich oczy były niezdolne do rozpoznania Jezusa (w. 16).

To podwójne poznanie Jezusa przez uczniów miało miejsce w dwóch chwilach: podczas drogi, dzięki wyjaśnieniu Pism (w. 26) i przy łamaniu chleba (w. 30). To są dwa fragmenty i momenty opowiadania: *Oni również opowiadali, co ich spotkało w drodze, i jak Go poznali przy łamaniu chleba.* (w. 35). Dwaj uczniowie szybko przekazali pozostałym swoje doświadczenie. Zachowali się podobnie jak kobiety, gdy wróciły od grobu (w. 9). Jednak apostołowie nie byli obecni we wszystkich scenach jako protagoniści, dołączają się do Jedenastu (ww. 9.33). Po tym przygotowaniu oni staną się świadkami Zmartwychwstałego⁵.

2. Analiza faz i zasad analizy narracyjnej (Łk 24,13-35)

Za pomocą analiza narracyjnej będzie badane przede wszystkim to, co się stanie w opowiadaniu, będą analizowane różne postawy osób (ich czynność, ich słowa), okoliczności, miejsce i czas.

Narratywna ekspozycja (ww. 13-15)

Autor dzięki przedstawieniu postaci i ich sytuacji zapoznaje czytelnika z opowiadaniem. Ekspozycja narratywna szereguje *postaci* – oprócz Jezusa także dwóch uczniów, następnie wspomina kobiety, arcykapłanów, przywódców, Mojżesza,

⁵ Por. CABA, J.: *Cristo, mia speranza, è risorto*. Paoline : Cinisello B 1988, s. 204–208.

Proroków i na końcu opowiadania spotykamy wspólną zgrupowaną wokół Szymona. Używa słów *dwaj z nich*; którymi z założenia wspomina się dwóch uczniów, z których tylko jeden nazwany jest po imieniu *Kleofas*. Żadnych dokładniejszych informacji na temat uczniów nie znajdujemy ani w tekście Łukasowym, ani u innych ewangelistów. Prawdopodobnie są to dwaj uczniowie, którzy nie należeli do grona Jedenastu (ww. 9. 10), ale do innych (w. 9. Por. ww. 18. 33). Być może należeli do „grupy miejscowych uczniów”, którzy mieszkali w okolicy Jerozolimy. Liczba *dwóch* może uwiarygadniać ich doświadczenie⁶ i jest złączona z obowiązkiem opierania się na świadectwie dwóch osób (por. Pwt 19,15).

Tekst podkreśla, że rozmawiali ze sobą o wszystkim, co się wydarzyło w Jerozolimie. Ich dialog jest wyrażony dwa razy czasownikiem *rozmawiali*, a raz czasownikiem *rozprawiali*. Jezus przybliżył się do nich i pytał, o czym rozmawiają ze sobą.

Miejsce ekspozycji, to miejsce odejścia dwóch uczniów z Jerozolimy do wsi Emaus, oddalonej od Jerozolimy 60 stadiów (11 km od Jerozolimy), do której dwóch z nich się kierowało. Wioski *zwanej Emaus* nie można jednoznacznie zlokalizować.⁷

⁶ Por. Da SPINETOLI, O.: *Luca*. Borla – Cittadella : Assisi 1994, s. 732.

⁷ Wymienia się trzy miejscowości, które mogłyby być ewangelicznym Emaus: 1. Ammaous, później nazwana Nicopolis, obecnie Amwâs (por. 1 Mach 3, 40. 57), oddalona 160 stadiów (32,5 km od Jerozolimy). Odległość jest 160 stadiów na zachód od Jerozolimy, co by oznaczało, że uczniowie przeszli przez pół dnia 60 km, co z kolei jest mało prawdopodobne 2. Inna lokalizacja Ammaous nazywana Kolonieh (łac. *colonia*), położona 35 stadiów od Jerozolimy (około 6,5 km), była kolonią wojskową za czasów Wespazjana i mogła być brana pod uwagę. Jednak odległość jest bardzo krótka, przez co pojawiają się wątpliwości. Czy Łukasz miał na myśli także

Czas ekspozycji. Opowiadanie o wędrowaniu uczniów do Emaus osadzone jest w tym samym dniu, *Tego samego dnia* (w. 13) (por. Łk 24,1-12), co otrzymana od kobiet wiadomość o zmartwychwstaniu Jezusa. Połączeniem stwierdzeń *tego samego dnia* autor odnosi się do *pierwszego dnia tygodnia* z Łk 24,1, którym był pierwszy dzień następujący po sobocie⁸. Z perspektywy Łukasza wiadomości o zmartwychwstaniu Jezusa, objawieniu się jego uczniom i wstąpieniu do nieba mają miejsce w ciągu tego samego dnia, przez co dokładniej ukazuje się całą tajemnicę Wielkanocy. Zatem wyrażenie *tego samego dnia* ma na celu usytuowanie w tym samym dniu zmartwychwstania Jezusa i wszystkich wielkanocnych objawień (por. w. 33)⁹.

Kolejnym czasowym wyznacznikiem jest *trzeci dzień* (w. 21) po śmierci Jezusa na krzyżu. Stwierdzeniem *już trzeci dzień, jak to się stało* podkreśla się, że dla wędrowców śmierć Jezusa jest faktem dokonanym. Mówienie czytelnikowi o „trzecim dniu” po śmierci Jezusa ma sens wyłącznie na poziomie narracyjnym. Autor wie, że czytelnik wie, że trzeci

drogę powrotną, co razem by dawało 60 stadiów? 3. Odległość, o której jest mowa w tekście odpowiada lokalizacji el-Qubeibeh, około 65 stadiów (około 11 km), która była znana dzięki średniowiecznym pielgrzymom, ale jednak etymologicznie nie koresponduje z nazwą Emaus. Trudności z określeniem biblijnej lokalizacji Emaus przybliżają nas do antycznej tradycji objawienia, w której położenie geograficzne nie były dobrze znane nawet Łukaszowi. Wszakże jego zainteresowanie bardziej dotyczyło biblijnego przesłania niż geografii. (por. ERNST, J.: *Il vagelo secondo Luca*. II, Morcelliana : Brescia 1985, s. 922–93).

⁸ Dla żydów dzień po sobocie był pierwszym dniem roboczym po sobotnim odpoczynku a dla chrześcijan stał się dniem Wielkanocy.

⁹ Por. PASQUETTO, V.: *Apparizione del risorto ai discepoli di Emmaus* (Lc 24,13-35). In: LÀCONI, M. – Coll.: *Vangeli sinottici e atti degli Apostoli*. Elle Di Ci : Torino 1994, s. 432.

dzień nie zawiódł: Jezus wstał z martwych¹⁰, ale uczniowie rozumieли na trzeci dzień śmierć Jezusa jako fakt dokonany i nieodwracalny. Wydarzenie rozgrywa się najprawdopodobniej w drugiej połowie dnia. Ruch w narracji odbywa się w kierunku z Jerozolimy do wioski Emaus, dokąd dwóch uczniów zmierza. Jednocześnie oddala się od Jerozolimy, na ile Jerozolima znaczy dla nich rozczarowanie i niespełnione nadzieje (żaden Mesjasz i żadne odbudowanie Izraela).

Uczniowie *rozmawiali z sobą*, rozprawiali, konwersowali, czyli dopóki byli w drodze, „głosili homilię” o tym, co się stało (w. 14). Jezus, jako Zbawiciel ukrzyżowany i pochowany jest dla nich nie do przyjęcia, ponieważ oczekiwali wykupienia Izraela. Użyty czasownik *rozmawiali* w języku greckim w czasie niedokonanym oznacza, że chodziło o dłuższą rozmowę. Wydarzenia, które miały miejsce w dniu wcześniejszym, podważyły przekonania i oczekiwania uczniów. Sami nie są w stanie dać sobie odpowiedzi na liczne pytania, które ich dopadły, dlatego stracili nadzieję, są smutni a ich wiara doświadcza kryzysu.

Początek akcji/moment rozwinięcia (ww. 15b-16)

Moment rozpoczęcia jest zaznaczony w sytuacji, w której Jezus zrobi pierwszy krok – *Jezus przybliżył się i szedł z nimi* (w. 15b). Zmartwychwstały Jezus przejmie inicjatywę, aby *przybliżyć się do nich* i stać się towarzyszem drogi. Przybliżenie się Jezusa stanowi typowy aspekt u Łukasza. *Początek akcji* jest ukazaniem problemu wyrażonego w w. 16: *Lecz oczy ich były niejako na uwięzi, tak że Go nie poznali*. Ich oczy najpierw były przesłonięte, a na koniec *Wtedy oczy im się*

¹⁰ Por. ROSSÉ, G.: *Il vangelo di Luca*, Città Nuova : Roma 1995, s. 1024.

otworzyły (w. 31). Początek jest oznaczony faktem niewidzenia. Oczy, które nie widzą, i te oczy staną się widzącymi dopiero na końcu opowiadania, gdy zasadniczą rolę odegra słuchanie. Aby Jezus był rozpoznany, nie wystarczy Jezusowe przybliżenie, nie wystarczy też zwykłe widzenie oczami. Uczniowie jeszcze nie są zdolni poznać Jezusa, ponieważ jeszcze nie wkroczyli w perspektywę zmartwychwstania i stale wiąże ich logika śmierci. Dla rozpoznania Zmartwychwstałego konieczne jest patrzenie z wiarą. Nie chodzi przy tym o widzenie Jezusa, ale o „rozpoznanie” tego, który był tam obok nich i rozmawiał z nimi jak przyjaciel. Dla widzenia Jezusa potrzebne jest światło i tym światłem jest wiara, która jeszcze nie zakiełkowała w duszach pielgrzymów. Pragnienie uczniów, aby poznać Jezusa, jest mocne, ale fizyczne widzenie nie jest wystarczające. Jezus choć jest obok dwóch uczniów, dla nich jest kimś innym. On co prawda jest żywy, ale dla nich na razie jest martwy. Odchodzą zatem z Jerozolimy, skoro według nich Jezus zakończył swoją działalność.

Zawiązanie (ww. 17-29)

Przedstawiony problem zacznie się rozwiązywać. Jezus przejmie inicjatywę słowa i włączy się do konwersacji zadaniem pytania, czyli po przybliżeniu się do uczniów zrobi kolejny krok: *Cóż to za rozmowy prowadzicie z sobą w drodze?* (w. 17). Pytanie to wskazuje na dyskusję, a zadanie pytania w taki sposób sprawia, że pojawia się podział i napięcie. Pytanie wymaga odpowiedzi i wyjaśnienia tematu prowadzonej debaty i jednocześnie rozpoczyna stopniowe rozwiązanie problemu. Pytanie Jezusa zadane uczniom ma olbrzymi efekt, ma również siłę, aby ich *zatrzymać*, pokazać straconą nadzieję

(w. 17b) i pobudzić Kleofasa¹¹ do zadania innego pytania: *Ty jesteś chyba jedynym z przebywających w Jerozolimie* (w. 18). Z pytania Kleofasa wynika, że Jezus jest obcym, który nie wie, co w ostatnich dniach wydarzyło się w Jerozolimie. Uczeń przypomina mu to, co się stało w Jerozolimie w tych ostatnich dniach, ponieważ sprawia wrażenie, że tego nie wie. W pytaniu Kleofasa widać także zaskoczenie z powodu braku wiedzy obcego wędrowca, ponieważ nawet krótki pobyt w Jerozolimie musiał wystarczyć, aby o tym usłyszeć¹². Ukazuje się tu kolejny problem. Jezus kontynuuje grę słowną: *A co?* (w. 19a). Pytanie włożone w usta Jezusa (por. pytanie Marii Łk 1,34) służy ożywieniu mowy i umożliwi narratorowi rozwinięcie archaicznej chrystologii. Uczniowie dzięki temu mają możliwość wyrażenia swoich poglądów i oczekiwań. Kleofas i jego towarzysze w ten sposób rekapituluje najważniejsze momenty z życia Jezusa i różne wielkanocne przesłania, które się znajdują w Ewangelii św. Łukasza. Przypominają przede wszystkim imię i pochodzenie Jezusa Nazareńskiego (w. 19b), czym się odwołują do pierwszych dwóch rozdziałów Ewangelii (por. Łk 1-2). Przywołują także jego urząd: *prorok potężny w czynie i w słowie* przed Bogiem i ludźmi (por. Łk 4,32. 36; 5,17; 6,19; 7,16; 8,26; 9,19), czym syntetyzują publiczne nauczanie Jezusa i jego mocne czyny. Jego działalność pochodziła od Boga, ale dla dobra wszystkich¹³.

¹¹ Nazwanie jednego z pielgrzymów imieniem *Kleofas* pochodzi najprawdopodobniej od przedłukszowej tradycji. Wydarzenia przypominane przez Kleofasa należą do ludzkiej historii jak każde inne wydarzenie. Uczeń ten pomaga obcemu poznać to, co się wydarzyło w Jerozolimie.

¹² Por. ERNST, J.: *Il vangelo secondo Luca*. II, Morcelliana : Brescia 1985, s. 924.

¹³ Por. GRASSO, S.: *Luca*. Borla : Roma 1999, s. 628.

Odpowiedzialność za osądzenie i śmierć Jezusa ponoszą *arcykapłani i przywódcy* (ww. 20-21) (por. Łk 23,13-25). Przybycie kobiet i apostołów do grobu, odkrycie przez nich, że grób jest pusty i utrata nadziei (ww. 22-24) (por. Łk 24,1-22). Także przybycie do grobu niektórych uczniów, aby potwierdzić co słyszeli (w. 24) (por. Łk 24,12.24), choć sprawdzą się tylko te fakty, o których mówiły kobiety, a nikt go nie widział. Jezus jeszcze nie jest obecny, uczniowie jeszcze nie rozumieją Jezusa, wydaje się, że oczekiwali tylko Mesjasza, który wyzwoli naród z rzymskiego poddania i wykupi Izraela, jak to oznacza czasownik *uwolni*. Dlatego dwaj uczniowie w drodze do Emaus są nie zdolni do rozpoznania Jezusa.

Znajdujemy się w centrum opowiadania. Jezus słucha przemyśleń i oczekiwań uczniów i po raz trzeci przejmie inicjatywę i zacznie smutnych i pozbawionych nadziei uczniów upominać bardzo twardymi stwierdzeniami: *O nierozumni, jak nieskore są wasze serca...* (ww. 25-26). Dotychczas wędrowiec słuchał Kleofasa, a teraz słowa, które sam wypowiada do uczniów, mają dosłowny sens *nierozumni*, czyli *niewykształceni, ci, którzy nie rozumieją rzeczy tak, jak należy* (por. Rz 1,14; Gal 3,1. 3). Tłumaczenie *nieskorzy sercem* należy do typowego stwierdzenia Łukasza; sercem określa się miejsce właściwe dla rozumienia i woli (por. Łk 1,17. 51. 66; 2,19; 21,14. 34). W zdaniu tym ważne jest, że wiara w Jezusa łączy się z właściwym rozumieniem Pism. Słowa Jezusa zatem odkrywają małą, niewystarczającą wiarę uczniów. Gdy Łukasz mówi o niewystarczającym zrozumieniu i niechęci serca, to chce tym podkreślić, że w postawie uczniów nic się nie zmieniło mimo wielu znaków i licznych słów (por. Łk 9,43-45).¹⁴ Twardość serca,

¹⁴ Por. ERNST, J.: *Il vangelo secondo Luca*. II, Morcelliana : Brescia 1985, s. 926.

przeciwko której występuje Jezus, przejawia się nie tylko w słabej wierze uczniów, ale też w tym, że Żydzi nie byli w stanie wyobrazić sobie cierpiącego Mesjasza. Jedynie zmartwychwstanie Jezusa może zmienić myślenie. Uczniowie jeszcze nie znają Jezusa zmartwychwstałego, znany im jest tylko Jezus ukrzyżowany, zamordowany i pochowany.

W 18 wersecie Jezus dla Kleofasa był *chyba jedynym z przebywających w Jerozolimie*, który nie wie, co się tam stało, a w wierszu 25 w rzeczywistości jest dwóch, nieświadomych, nierozumnych i nieskorych do uwierzenia w to, co Prorocy mówili o Jezusie.

Jezus, mówiąc do uczniów: *...Mesjasz nie miał tego cierpieć...* (w. 26) zwraca uwagę na to, co we wcześniejszych zdaniach wprowadzało napięcie. Cierpienie Mesjasza jest nie tylko możliwe, ale także konieczne po to, aby wstąpił do chwały i ukończył dzieło odkupienia człowieka¹⁵. Zrozumienie, że cierpienie Jezusa jest w zgodzie z Pismem, oznacza pokonanie zgorznienia, które wypływa z Jego śmierci, oraz rozpoznanie w Jezusie nie tylko proroka (w. 19), ale prawdziwego Mesjasza¹⁶.

Jezus nie ustaje w *wyjaśnianiu* wydarzeń (ww. 27-28) w świetle całego Pisma, które zawiera świadectwo Mesjasza, Proroków dla uznania tych prawd, które odnoszą się do wydarzeń mesjańskich¹⁷. Nieznajomość Pisma w rzeczywistości jest nieznajomością Chrystusa.

Przybliżyli się do wsi Emaus, dla uczniów droga się skończyła, a Jezus okazywał, że chce iść dalej (w. 28). Czasownik

¹⁵ Por. PASQUETTO, V.: Apparizione del risorto ai discepoli di Emmaus (Lc 24, 13-35). In: LÀCONI, M. – Coll. *Vangeli sinottici e atti degli Apostoli*. Elle Di Ci : Torino 1994, s. 433.

¹⁶ Por. ERNST, J.: *Il vangelo secondo Luca*. II, Morcelliana : Brescia 1985, s. 927.

¹⁷ Por. GRASSO, S.: *Luca*. Borla : Roma 1999, s. 630.

okazywał oznacza, że *sprawiał* wrażenie albo *dawał do zrozumienia*. Jest to środek narracji, który ożywia opowiadanie. To, że *On* *okazywał*, *jakoby miał iść dalej* – nie wyklucza, że to początkowe wahanie należy do zwyczajów orientalnej gościnności. Wygląda jednak, że Łukasz w swoim wyrażeniu koncentruje się na łączności Eucharystii ze zmartwychwstałym Panem. Jezus poprzez okazywanie, że chce iść dalej, przygotowuje podstawy urzeczywistnienia się wspólnoty.¹⁸

Uczniowie, będąc pod wrażeniem wyjaśnień Jezusa, pragną przebywać dłużej w jego obecności (w. 29), a Jezus przyjmie ich zaproszenie (por. Łk 14,23). Uczniowie proszą Go, aby *został z nimi, bo zbliża się noc*¹⁹. Wezwanie *zostań z nami* stanie się wzorcowym wezwaniem wspólnoty uczniów, która stale odwołuje się do obecności Zmartwychwstałego²⁰. Wyrażenie *zostań z nami* także mówi o uczniach, którzy wyszli ze swojego wewnętrznego zamknięcia, już nie myślą tak, jak wcześniej – tylko o sobie, ale także myślą o obcym towarzyszu drogi, którego słowa tak bardzo ich poruszyły. Jezus przyjmie ich zaproszenie i będzie ich gościem. Gdy po raz drugi jest mowa o *pozostaniu*, należy podkreślić wspólnotę z Chrystusem (por. Łk 24,15). Jezus już nie jest obecny jedynie w słowach Pisma, ale także w obcym, który został przyjęty jako gość²¹.

¹⁸ Por. . ERNST, J.: *Il vangelo secondo Luca*. II, Morcelliana : Brescia 1985, s. 928.

¹⁹ Ta prośba podobna jest np. do zaproszenia przez Zacheusza (por. Łk 19,1-10) albo przyjęcia przez Martę i Marię (por. Łk 10,38-42).

²⁰ Por. GRASSO, S.: *Luca*. Borla : Roma 1999, s. 631.

²¹ ERNST, J.: *Il vangelo secondo Luca*. II, Morcelliana : Brescia 1985, s. 928.

Punkt zwrotny, kulminacja, rozwiązanie (ww. 30-35)

Kulminacja sceny przedstawiona jest w ww. 30-31, gdzie określony jest najważniejszy moment całego opowiadania o uczniach z Emaus. Uczniowie mają pałające serca, ponieważ Jezus wyjaśniał im Pisma i wykonał cztery gesty: *wziął chleb, odmówił błogosławieństwo, połamał go i dawał im*. Żaden z tych gestów nie ma w sobie nic szczególnego, gdyż należały one do żydowskiego zwyczaju. Jezus w ten sposób często spożywał posiłek z uczniami w czasie swojego ziemskiego życia (por. Łk 9,16). Teraz jednak te same gesty wykonuje jako gość i nabierają one głębszego znaczenia, ponieważ służba i miłość są znakiem braterskiej wspólnoty²². Ten znak połączy przeszłość uczniów Jezusa (przed Jego śmiercią) z nowym aktualnym wydarzeniem zmartwychwstania. Znak wskazuje nie tylko na ostatnią wieczerzę, ale także na rozmnożenie chleba. W ten sposób *dwóch z nich* uświadamia sobie, że jest to wciąż ten sam Pan i że oni stale są ci sami. To potwierdza ciągłość historii zbawienia, która gwarantuje prawdziwość i rzeczywistość postrzegania wiary. O ile przy opisie Ostatniej wieczerzy w języku greckim użyty jest czasownik w aoryście *dał im* w znaczeniu *dał raz na zawsze* (por. Łk 22,19), to w tym zdaniu użyty jest czasownik w greckim imperfectum *dawał im* (czynność mająca miejsce w przeszłości ma swoją kontynuację w teraźniejszości). W rzeczywistości to, co było dane przy Ostatniej wieczerzy, jest dane aż do skończenia świata. Później pojęcie łamanie chleba określi się jako termin określający Wieczerzę Pana. Nie można nie zauważyć, że Łukasz przedstawia tu każdą czynność w świetle pierwotnego

²² Dla Łukasza „łamanie chleba” jest aktem typowo chrześcijańskim, gdyż w nim wyraża się życie wyznawców Chrystusa (por. Dz 2,42).

chrześcijańskiego sprawowania Eucharystii²³. Gest łamania chleba nie był przyczyną rozpoznania zmartwychwstałego Jezusa przez uczniów, ale okazją ku temu. To, że uczniom otworzyły się oczy i poznali Jezusa właśnie w tym momencie, przy łamaniu chleba, stało się tylko dlatego, że tak chciał Jezus.

Po dotarciu do punktu kulminacyjnego opowiadania następuje *punkt zwrotny* – czyli po łamaniu chleba następuje przemienienie uczniów, ich radykalne nawrócenie. Tekst nie mówi, że uczniowie widzieli Jezusa, ale że go poznali, co mówi o ich doświadczeniu wiary. Ich pragnienie zobaczenia Go było ogromne, ale teraz wiedzą, że fizyczne widzenie nie jest absolutne. Mimo tego, że Jezus jest niewidoczny dla ich fizycznych oczu, Zmartwychwstały zostanie wciąż obecny i żywy²⁴. Zniknięcie nie jest tożsame z nieobecnością czy śmiercią. Zmartwychwstały nie będzie już przy nich obecny w widzialny sposób. Ale gdy z nimi szedł, wprowadził ich w nową formę wspólnoty ze sobą, naznaczoną świadomością swojego w pełni zrealizowanego posłania: „Pan prawdziwie zmartwychwstał”.

Rozwiązanie opowiadania zawierają wersety 32-35, w których uczniowie uświadamiają sobie, co się wydarzyło. Rozmawiają ze sobą o tym, jak Jezus poruszał ich myśli, jak Jego słowa, gdy „otwierał”²⁵ przed nimi Pisma, rozpałały ich serca (w. 32). To wszystko powoduje, że uczniowie postanawiają wrócić do Jerozolimy, do wspólnoty. Już nie są smutni, zawiedzeni, ale pełni radości, chcą ogłosić i przekazać wiadomość o zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa. Nie

²³ Por. ERNST, J.: *Il vangelo secondo Luca*. II, Morcelliana : Brescia 1985, s. 929.

²⁴ Por. ALETTI, J. N.: *L'arte di raccontare Gesù Cristo. La scrittura narrativa del vangelo di Luca*. Brescia 1991, s. 160.

²⁵ Jezus uczniom bardziej „otworzył” Pisma, niż „otworzył” oczy.

ogranicza ich ani czas, ani przestrzeń, są pod wrażeniem tego, którego widzieli, czyli Pana, i żyją w zjednoczeniu z nim (w. 33). Przyjęli świadectwo Jedenastu (w. 34) i dwaj uczniowie podzielili się z resztą własnym doświadczeniem spotkania ze Zmartwychwstałym na drodze do Emaus, wyjaśniania Pism i łamania chleba (w. 35). Dwóch elementów połączonych ze sobą tak ściśle, że istnienie jednego bez drugiego jest niemożliwe. Wielkanocne doświadczenie uczniów z Emaus nie będzie zbagatelizowane, ale potwierdzone i wzmocnione wiadomością o zmartwychwstaniu. Pusty grób i świadectwo poszczególnych osób będą miały wartość jedynie wtedy, gdy będą przyjęte w wielkanocnym wyznaniu wiary Kościoła²⁶. Świadectwo dwóch uczniów, uzupełnione świadectwem pozostałych, stało się potwierdzeniem tego, że Chrystus rzeczywiście został wskrzeszony i żyje.

W perykopie można dostrzec *wstęp i zawiązanie* – w drodze w kierunku z Jeruzolimy; *kulminację i punkt zwrotny (rozwiązanie)* – w Emaus; *uzupełnienie i zakończenie* – powrót do Jeruzolimy.

Zasady analizy narratywnej

Opowiadanie o drodze do Emaus jest *analepsis* całego życia Jezusa, który znajduje się w słowach uczniów (ww. 19-24), w których Łukasz powraca do całej Ewangelii. Opowiadanie jest również *prolepsis* dzięki pouczeniu apostołów przez Jezusa przed wniebowstąpieniem (por. Łk 24,44-46).

²⁶ Por. ALETTI, J. N.: *L'arte di raccontare Gesù Cristo. La scrittura narrativa del vangelo di Luca*. Brescia 1991, s. 160.

Czas narracji i czas w narracji

Czas narracji mierzy się liczbą słów, zdań służących opowiedzeniu wydarzenia. Czas narracji w porównaniu z czasem w narracji jest stosunkowo długi, zajmuje 23 wersety.

Czas w narracji w opowiadaniu o uczniach w drodze do Emaus upływa w drugiej połowie dnia, popołudniu i wieczorem. Największy stosunek czasu narracji do czasu w narracji jest w opisie wejścia do domu i łamania chleba (ww. 28-32), gdzie ma miejsce *scena* napełniona sacrum. W podsumowaniu wyrażony jest smutek uczniów (w. 21), a w opisie jest radość (w. 32).

Kąt widzenia, perspektywa

Jezus w opowiadaniu występuje jako ten, który wie, co się wydarzy także w relacji do uczniów. *Wewnętrzna perspektywa* ukazana czytelnikowi przez autora od strony uczniów wskazuje na nich jako tych, którzy nie rozpoznali Jezusa (ww. 16.17b), a w pewnym stopniu także na Jezusa, gdy daje czytelnikowi możliwość poznania zamiaru Jezusa (w. 28b por. w. 19a). Jezus przedstawiony jest w ciekawy sposób. Najpierw nie pozwala się poznać (ww. 15b. 16), a sprawia wrażenie, że nie wie nic o tym, co się wydarzyło w Jerozolimie, i że chce kontynuować podróż, chociaż uczniowie dotarli już do swojego celu (w. 28b). Jezus w opowiadaniu występuje jako ten, który dobrze wie, co przeżywają uczniowie, a Jego reakcja jest stopniowa. Nie chce narzucać swojej obecności nikomu, także swoim towarzyszą drogi (ww. 15-19a. 25-27). Wydarzenia w Jerozolimie interpretowane są z dwóch punktów widzenia, z ludzkiego punktu widzenia uczniów (ww. 19b-21) oraz z perspektywy mesjańskiej Jezusa (ww. 25-27).

3. Przesłanie teologiczne i jego zastosowanie

Do wielkiego bogactwa teologicznego omawianej perykopy należą między innymi elementy drogi i wiary pierwotnego Kościoła odnoszące się do wyznawanej prawdy o ukazaniu się Jezusa Piotrowi (w. 34; por. 1Kor 15,5).

Autor tekstu prowadzi czytelnika do wydarzenia, w którym spotyka dwie wędrujące osoby, uczniów, którzy udali się w *drogę*, która jednocześnie stała się jednym z tematów teologicznych w Ewangelii św. Łukasza. Czynność, którą wykonują, jest tożsama, ale i przeciwstawna do tej, którą wykonuje Jezus. Jezus szedł drogą do Jerozolimy w celu zwieńczenia swojej ziemskiej egzystencji. Jednak uczniowie, po tym, jak wydarzenia z Jezusem się wypełniły, zmienili kierunek podróży, oddalają się od Jerozolimy. Jezus dołączy do nich, idzie w ich kierunku, mimo że nie jest to droga Jezusa, Jezus szedł do Jerozolimy, a uczniowie się od niej oddalali. Podczas drogi w kierunku Emaus uczniowie wymieniają zdania na temat tego, co zaszło. Ta droga z Jerozolimy dla uczniów jest drogą naznaczoną smutkiem, beznadzieją, drogą, na której Jezus *wyjaśniał im Pisma* i odkrywał wielkanocne tajemnice. Dopiero na końcu drogi serca zaczynają im *pałać*, a sama droga stanie się dla uczniów drogą wiary.

Drugim tematem teologicznym opowiadania jest *wiara*, która rodzi się ze słuchania. Widzenie oczami wiary zakłada słuchanie Słowa. Zmartwychwstały Jezus w czasie drogi do-prowadza uczniów do słuchania, do ponownego wybrzmienia mocy Słowa. On, najwyższy interpretator Pisma, odkrywa sens, wyjaśnia ukryty obraz zbawienia, które przechodzi przez krzyż, i w ten sposób rozpała serca uczniów. Oczy dwóch uczniów już nigdy więcej nie są przesłonięte, ponieważ serce zrozumiało. Ale paradoksalnie, gdy im oczy się otworzyły,

w tej chwili *on im zniknął*²⁷. Widzenie oczami podda się widzeniu duchowemu, które pomoże rozpoznać w Panu tego, którym w rzeczywistości jest, i doprowadzi do spotkania z Nim w miłości i jedności. Jezus nadal żyje w tych, którzy w niego wierzą i staną się jego świadkami w świecie. Choć jest niewidoczny dla ludzkich oczu, Zmartwychwstały pozostanie wciąż obecny i żywy.

Opowiadanie o uczniach w drodze do Emaus przedstawiane jest nie jako scena ukazania się Jezusa, ale przede wszystkim jako scena *rozpoznania Jezusa*. Akcent kładzie się zatem nie na fakt ukazania, gdyż Jezus w momencie, gdy Go poznali, zniknął im z oczu. Podkreśla się objawienie osoby Jezusa, który na początku ukazuje się, ale nie jest rozpoznany. W rzeczywistości opowiadanie przedstawia Jezusa w taki sposób, że jest On nierozpoznanym pielgrzymem (por. Łk 24,15)²⁸. Początek opowiadania dla uczniów jest smutny (por. Łk 24,17), a w kulminacyjnym momencie dochodzi do rozpoznania Jezusa w osobie pielgrzyma przy łamaniu chleba (por. Łk 24,30-31). Rozpoznany Jezus znika z oczu uczniów. Po rozpoznaniu Jezusa zachowanie głównych bohaterów się zmienia. Uczniowie czują, że serce im pała (por. Łk 24,32) i idą głosić tę radośną nowinę Jedenastu (por. Łk 24,35).

Autor opowiadania o uczniach w drodze do Emaus oprócz rozpoznania Jezusa chce wskazać również to, w *jaki sposób przybliżyć się do Jezusa*. W pierwszej części opowiadania dla

²⁷ „Jezus stanie się niedostrzegalny dla ludzkich oczu dwóch pielgrzymów, ponieważ wstąpi do chwały (por. w. 26), z której przyszedł i do której musi wrócić po swojej śmierci i zmartwychwstaniu (por. (porov. PRETE, B.: *L'opera di Luca. Contenuti e prospettive*. Leumann : Torino 1986, s. 311).

²⁸ W ewangelii św. Jana Maria Magdalena spotyka Jezusa, myśląc, że to ogrodnik (por. Jn 20,15).

uczniów to były czarne i smutne noce, które służyły jako ciemne tło dla podkreślenia nowej sytuacji. Gdy sytuacja się zmieni, do gry wchodzi inne środki. Pierwszym jest *zrozumienie Pism*, poczynawszy od Mojżesza poprzez proroków. Jest to pierwsze *wyjaśnienie Pisma*, które rozpala serca uczniów na drodze do Emaus (w. 32). Drugim środkiem rozpoznania Jezusa jest łamanie chleba. To jest dokładnie ten moment, w którym uczniom otworzyły się oczy i rozpoznali Jezusa (ww. 30-31). Synteza, którą przeprowadza autor w całej scenie, jest *rozpoznanie Jezusa przy łamaniu chleba po wyjaśnieniu Pisma w czasie drogi* (w. 35).

Łukasz przedstawiając dwa środki do rozpoznania Jezusa – *Pisma i łamanie chleba*, w rzeczywistości zwraca uwagę na ich jedność. Samo tylko wyjaśnianie Pism nie spowodowało u uczniów, że rozpoznali Jezusa, dopiero łamanie chleba jest wydarzeniem, weryfikującym prawdziwość Jezusa. Ten moment uprzedzało wyjaśnianie Pism i pałanie serc uczniów. Wszystko zbiega się w łamaniu chleba, w wyniku czego otwarte oczy uczniów rzeczywiście spotkały się z Jezusem zmartwychwstałym.²⁹

Z przedstawionego zarysu wynika, jakie może i musi być życie wspólnot tych, którzy szukają i chcą być uczniami Boga Jezusa Chrystusa. W jednym i tym samym istnieniu Słowo stopniowo przygotowuje zrozumienie Eucharystii. Nie jest to magiczny rytuał, który działa automatycznie na podstawie wykonywanych ustalonych gestów. Jest to zaangażowanie całego człowieka, pamięci i woli, które przechodzą przez miłość i wiarę. Wszystko musi doprowadzić do świadectwa tego, że łamanie chleba jest jedyną rzeczą, która ma prawdziwą

²⁹ Por. CABA, J.: *Cristo, mia speranza, è risorto*. Paoline : Cinisello B 1988, s. 208–211.

wartość, ale warto jest robić tak, jak mówi Bóg: „Aby był Zmartwychwstały rzeczywiście obecny, nie wystarczy tylko uczestniczenie w obrzędach – kulcie. Ten stanie się nośnikiem życia, jeśli zdoła przemienić w chleb także współbiesiadników, który się połamie i rozdzieli między nimi”³⁰.

Dwóch uczniów, którzy szli w kierunku Emaus, potwierdza to swoją decyzją życiową: droga poszukiwania sensu życia jest teraz jasna. Należy wyrazić to własnym istnieniem, *zatrzymać się z Panem*. Chodzi o wezwanie, które dotyczy każdego czytelnika, aby uświadomić sobie, że to *zatrzymanie się* jest formą drogi dla wszystkich. Aczkolwiek fragment Łk 24,13-35 w ostatniej analizie uczy, że na drodze życiowej, którą kroczy każdy człowiek (w. 13), wciąż jest ktoś, kto pragnie iść obok i razem z nim. Jest to zmartwychwstały Jezus, czyli ten, który żyje, który nie ma zamiaru, by uzyskać coś dla siebie, ale chce być przede wszystkim darem dla wszystkich tych, którzy się gromadzą na pamiątkę Miłości, która pokonała zło i śmierć.³¹

Zakończenie

Za pomocą analizy narratywnej starano się zinterpretować epizod o uczniach z Emaus (por. Łk 24,13-35). To opowiadanie nie przedstawia się jako scena o ukazaniu się Jezusa, ale przede wszystkim jako scena *poznania Jezusa*. Jak można było zauważyć, nie chodzi wyłącznie o lingwistyczną metodę, ale Łukasz w perykopie podkreśla przede wszystkim zagadnienie

³⁰ PASQUETTO, V.: Apparizione del risorto ai discepoli di Emmaus (Lc 24,13-35). In: LÀCONI, M. – Coll.: *Vangeli sinottici e atti degli Apostoli*. Elle Di Ci : Torino 1994, s. 439.

³¹ Por. BPRGHI, E.: *La responsabilità della gioia. Paoline* : Milano 2000, s. 225.

odkrycia osoby i tożsamości Jezusa, która na początku jawi się jako nieznaną. Choć początek opowiadania dla uczniów był smutny (por. Łk 24,17), to szczytowym momentem było rozpoznanie Jezusa w osobie wędrowca podczas łamania chleba (Łk 24,30-31). Po rozpoznaniu Jezusa zachowanie uczniów się zmieniło, a uczniowie odczuwali, że serca im płoną (por. Łk 24,32), co ich popychało do zwiastowania radosnej nowiny Jedenastu (por. Łk 24,35).

Autor opowiadania o uczniach z Emaus przedstawił także *sposób*, w jaki jest możliwe *dojście do Jezusa* i to poprzez dwa połączone ze sobą środki: *przy łamaniu chleba po wyjaśnieniu Pisma* w czasie drogi (w. 35). Wyjaśnianie Pisma i żar w sercach połączyło się w łamaniu chleba, gdzie się dokonało rzeczywiste spotkanie ze zmartwychwstałym Jezusem.

Dzięki analizie narratywnej zbadano, co się wydarzyło w opowiadaniu. Jeśli w ten sposób podchodzimy do tekstu Pisma, to poszczególne słowa mogą w naszym życiu „ożyć” podobnie jak ożyły one w sercach uczniów z Emaus, gdy zbliżył się do nich Jezus. Tylko żywe Słowo Boże ma bowiem siłę zapalać serca, a łamanie chleba jest jedyną rzeczą, która ma autentyczną wartość i jest w stanie zmienić też życie towarzyszy drogi³².

Bibliografia:

I. Źródła

Novum Testamentum Graece (NESTLE, E. – ALAND, K.), Stuttgart, Deutsche Bibelgesellschaft 1995²⁷

³² Niniejsza praca powstała dzięki wsparciu grantu z projektu *Narratologies* č. NARR2828-3.

BLASS, F. – DEBRUNNER, A.: *Grammatica del greco del Nuovo Testamento*. Brescia: Paideia 1997². ISBN 88-394-0541-0

METZGER, B. M.: *A Textual Commentary on the Greek New Testament*. Stuttgart²: German Bible Society 1994. ISBN 3-438-06010-8

II. Użyta literatura

ALETTI, J.N.: *L'arte di raccontare Gesù Cristo. La scrittura narrativa del vangelo di Luca*. Queriniana, Brescia 1991.

BPRGHI, E.: *La responsabilità della gioia. Paoline*, Milano 2000.

CABA, J.: *Cristo mia speranza, è risorto*. Paoline, Cinisello B 1988.

D'ARC, J.: *Les Pèlerins d'Emmaüs*. Cerf, Paris 1977.

Da SPINETOLI, O.: *Luca*. Borla – Cittadella, Assisi 1994.

ERNST, J.: *Il vangelo secondo Luca*. II, Morcelliana, Brescia 1985.

GRASSO, S.: *Luca*. Borla, Roma 1999. ISBN 88-263-1273-7

LÀCONI, M. – Coll.: *Vangeli sinottici e atti degli Apostoli*. Elle Di Ci, Torino 1994. ISBN 88-01-10474-X.

LÉON-DUFOUR, X.: *Risurrezione di Gesù e messaggio pasquale*. Paoline, Cinisello B. 1973.

PASQUETTO, V.: Apparizione del risorto ai discepoli di Emmaus (Lc 24,13-35). In:

PRETE, B.: *L'opera di Luca. Contenuti e prospettive*. Leumann, Torino 1986.

ROSSÉ, G. *Il vangelo di Luca*, Città Nuova, Roma 1995.

STRESZCZENIE

Artykuł zatytułowany *Zastosowanie zasad analizy narracyjnej do opowiadania o uczniach z Emaus (Łk 24,13-35)* jest przykładem interpretowania tekstu o charakterze narracyjnym z Ewangelii według św. Łukasza za pomocą analizy narracyjnej. Wykorzystując jej charakterystyczne fazy i metody, próbuje przeanalizować ten tekst i ukazać współczesnemu czytelnikowi jego sens teologiczny. Nawet jeśli opowiadanie w tekście, na pierwszy rzut oka, wydaje się sceną objawienia się Jezusa, to w rzeczywistości analiza narracyjna odkrywa przede wszystkim scenę rozpoznania Jezusa i sposób, w jaki do tego dochodzi.

SUMMARY

The study entitled “Principles of narrative analysis applied to the episode of the disciples on the road to Emmaus (Luke 24:13-35)” offers an illustrative example of how narrative analysis can be used to interpret the episode narrated in Luke. The various phases and approaches of the analysis present the theological message of the text for daily life. While at first glance the narration seems to be an apparition scene of Jesus, a narrative analysis of the text shows how it is actually a recognition scene of how to come to know Jesus.